

VASTUTUSANDMED TEAVIKUTE DE VISU KATALOOGIMISEL

Vastutusandmetele kehtestatud andmeallikas on **tiitelleht**.

Vastutusandmed kirjeldavad tiitellehel või selle vastel toodud nii sõnastuselt, keeleliselt kui ka vigade poolest, st. kui tiitellehel või selle vastel esitatud autori nimi on vigane, läheb vastutusandmetesse vigane nimi (sel juhul tuleb teha märkus õige nime kohta) (ISBD(M) p. 0.10).

Andmed, mis pole võetud tiitellehelt või selle vastelt või mida ise selguse mõttes juurde lisatakse, pannakse nurksulgudesse.

Vastutusandmetena võib esitada andmed mistahes isiku või kollektiivi kohta, kes on vastutav kirjeldatava väljaande kunstilise või intellektuaalse sisu eest või on olnud kaastegev väljaande loomisel või teostamisel.

Vastutusandmetest märgitakse kirjesse:

põhivastutusega isikute või kollektiivide nimed; kõik need, mis on tiitellehel, ja need, mis on vajalikud identifitseerimiseks või neid peetakse muul põhjusel oluliseks kataloogikasutajale.

Kõik nimed ja asutused, mis märgitakse väljal 245|c, peavad saama täiendkirjed 700/710 väljadel.

Kollektiivi nimega seotud erisused.

- Kui pealkirjas ja/või selle täiendandmetes esineb vastutava kollektiivi nimi, ei korrata seda vastutusandmetes.
- Kui vastutusandmetes on vastutav kollektiiv esitatud, ei ole vaja tuua pealkirja täiendandmetena kollektiivi nurksulgudes.
- Kataloogimisel võib teavikus esitatud rööpvastutusandmetest kirjesse panna kas ainult põhipealkirjaga ja/või ka mõne teise enamlevinud keeles toodud pealkirjaga seotud kollektiivi nime.

Kui ühtede vastutusandmetena esinevad **mitme isiku ja kollektiivi nimed**, määrab kirjesse võetavate nimede arvu ja järjekorra vastutav bibliograafiaasutus.

VASTUTUSANDMETE JÄRJESTUS KIRJES

ISBD(M) 1.5.4.10 / ISBD Consolidated (2011) 1.4.5.9:

Kui kirjes esitatakse rohkem kui ühed vastutusandmed, oleneb andmete järjekord nende tüpograafilisest eristusest või järjestusest tiitellehel, võtmata arvesse vastutuse ulatust ja määra. Kui andmed ei võeta tiitellehelt, esitatakse need loogilises järjestuses märgituna nurksulgudesse.

Üldjuhul järjestatakse vastutusandmed järgmiselt:

- **Individaalautoriga teos:**

individaalautor (autorid) ; teised vastutavad isikud (tõlkijad, koostajad jne.) ; kollektiivautor (autorid)

- **Individaalautor puudub:**

kollektiivautor (autorid) ; vastutavad isikud (tõlkijad, koostajad jne.)

Vastutusandmete rühmitamist tegijarühma järgi soovitatakse kasutada juhul, kui ei ole võimalik tuvastada andmete tüpograafilist eristust või järjestust (nt. erikujundus).

- **Individaalautoriga teos:**

individaalautori (autorite) tegijarühm ; koostajate tegijarühm ; tõlkijate tegijarühm ; toimetajate tegijarühm ; ees(järel)sõna autorite tegijarühm ; illustreerija/kujundajate/fotode autori (autorite) tegijarühm ; kollektiivautori (-autorite) tegijarühm

- **Individaalautor puudub:**

kollektiivautori (-autorite) tegijarühm ; koostajate tegijarühm ; tõlkijate tegijarühm ; toimetajate tegijarühm ; ees(järel)sõna autorite tegijarühm ; illustreerija/kujundajate/fotode autorite tegijarühm

KIRJEMÄRGISTUS

- Erinevate tegijarühmade vahel on tühik semikoolon tühik.

Näited

... / M. Ploom ; tõlkinud A. Kirss ; toimetanud K. Kreek

- Ühe tegijarühma piires eraldatakse komaga ka üht tüüpi tegijad oma funktsiooni näitava täiendiga.

Näited

... / tõlkinud A. Kirss, värsid tõlkinud E. Ploom

... / sarja kujundus: Mari Kaljuste, kaanekujundus: Lauri Tuulik

... / illustreerinud ja kujundanud Epp Marguste, kaane kujundanud Kalev Tomingas

... / joonistused: Valve Pilter, Lilian Kalvo, kujundanud Maaja Kukerman, kaane kujundanud Tiina Alver

- Kirjemärgistus rolli ja nime vahel oleneb sellest, millises grammatilises vormis (kas ühildub tegijanimega või ei ühildu) on roll tiitellehel või selle vastel esitatud.

Näited

eessõna: A. Tamm *kuid* eessõna E. Linnult

tõlge: E. Kask *kuid* tõlkinud E. Kask ; tõlkija E. Kask

AUTORITE ESITAMINE JADAVÄLJAANDE KIRJES

Jadaväljaannetel märgitakse kirjesse ainult põhivastutusega isikute ja/või kollektiivide nimed. Kui väljaandes on toodud nii vastutav väljaandja kui ka toimetaja, pannakse kirjesse alati **(pea)toimetaja**, kui väljaande sisulise külje eest vastutaja.

Erandina võib kirjesse märkida ka varasema toimetaja, kui see on kultuurilooliselt oluline.

Nimesid kaasajastatakse, eelmistele nimedele märkust ei tehta. Kui andmed on vastutusandmetes toodud, tehakse täiendkirje väljal 7XX.

AUTORITE ESITAMINE MONOGRAAFIA KIRJES

Individuaalautor

- kuni **kolme autoriga** teose puhul tehakse pealdis esimese autori nimega (100). Kõik kolm nime lähevad vastutusalasse (245|c). Teisele ja kolmandale autorile tehakse täiendkirje väljal 700* (nii RB kui välisteaviku kirje)
- **nelja autoriga teosel** pealdist ei tehta
 - RB kirje – kõik **neli nime** pannakse vastutusalasse, kõigile tehakse täiendkirje
 - Välisteaviku kirje – vastutusandmetesse läheb vähemalt 1. autor ... [et al.], nimele tehakse täiendkirje väljal 700
- **viie ja enama** autori puhul pealdist ei tehta
 - RB kirje – kolm esimest pannakse vastutusalasse, ülejäänud märkustesse, kõigile tehakse täiendkirje
 - Välisteaviku kirje – vastutusandmetesse läheb vähemalt 1. autor ... [et al.], nimele tehakse täiendkirje väljal 700

Kollektiivautor

- kuni **kahe kollektiivautoriga** teose puhul kanda kõik kollektiivautorid vastutusandmetesse (245|c), kõigile teha täiendkirjed väljal 710. **NB!** kehtib nii RB kui välisteaviku kirjele.
- **kolme ja enama** kollektiivautori puhul
 - RB kirje – vastutusalasse panna ainult esimene kollektiivautor ... [jt.]; ülejäänud märkuste väljal; koostada täiendkirjed väljal 7XX
 - Välisteaviku kirje – vastutusandmetesse esimene kollektiivautor ... [etc.]; märkust ei tehta; koostada täiendkirje väljale 7XX

Tõlkijad, koostajad, toimetajad, illustreerijad (kunstnik, fotograaf) jne.

- RB kirje
 - vastutusalasse kuni **kolm nime** igast tegijarühmast olenemata asukohast teavikus, kõigile tehakse täiendkirje koos rolliga väljale 700
 - **neli ja enam** nime esimene ... [jt.] vastutusalasse, ülejäänud märkustesse (kuni kaheksa nime igast tegijarühmast), kõigile tehakse täiendkirje koos rolliga väljale 700

- Välisteavik
 - vastutusalasse kuni **kaks nime** igast tegijarühmast olenemata asukohast teavikus, kõigile tehakse täiendkirje koos rolliga väljale 700
 - **kolm ja enam** nime esimene... [et al.] vastutusalasse, ja täiendkirje koos rolliga väljale 700

Toimetuskolleegium

Kui teavikus on ainult toimetuskolleegium, siis võetakse kirjesse **vastutav või peatoimetaja**. Kui vastutuse suurust pole märgitud, siis võetakse esimene nimi... jt.

Ees- ja järelsõnad

Kui ees- ja järelsõna andmed on toodud tiitellehel, siis tuuakse kirjes andmed samal kujul. Kui andmed ei ole võetud tiitellehelt, siis kirjesse läheb ühe vormina (eessõna/järelsõna) vastava teaviku keeles (245|c) ja väljal 700|e eessõna autor, järelsõna autor.

Muud isikud

Kui seeria tüüppealkiri nõuab vastutusandmeid kollektiivautori näol, siis väljale 245 |c seda enam ei panda, läheb seeriaväljale ja tehakse täiendkirje väljale 710.